

Kindlustusvõtja vaidlused kindlustusandjaga hüvitise vähendamise ja keeldumise üle

Olavi-Jüri Luik
vandeadvokaat
olavi@lextal.ee
Tel 50 97 543

- **Eesti** – võlaõigusseadus, eeskujuks Saksamaa reformieelne VVG jne.
- **Läti** – ICL, Insurance Contract Law, kindlustuslepinguseadus – reformimisel PEICL-i eeskujul.
- **Leedu** – CC, Civil Code, tsiviilseadustik ja IL, Insurance law, kindlustusseadus – kindlustuse osas eeskujuks suuresti Venemaa tsiviilkoodeks.
- **Saksamaa** – VVG, kindlustuslepinguseadus – 2008 väga suures osas reformitud, kärbitud kindlustusandja õigusi.
- **Soome** – ICA, Insurance Contract Act, kindlustusseadus – ohutusnõuete regulatsiooni osas PEICL-i „eeskuju“.
- **EL** – PEICL, Principles of European Insurance Contract Law, 2 režiim, võimalik, et juba 2018.

- Kindlustuslepingu puhul on poolte põhikohustusteks vastavalt: kindlustusvõtjal tasuda kindlustusmakset ja kindlustusandjal tasuda kindlustusjuhtumi saabumisel kindlustushüvitist.
- **Tundub ju lihtne, aga: kus siis tekivad kindlustusvõtjatel probleemid?**

Olukorras, kus kindlustusjuhtumiga seoses kindlustusandjal kindlustusvõtjale etteheiteid ei ole:

- Kuidas määrata kahju suurus?
- Kas kindlustusandja on maksuhaldur?
- Millisel määral peab kindlustusvõtja tegema kindlustusandjaga koostööd?
- Kui kiiresti peab kahju hüvitama?

Kuidas määrata kahju suurus?

- Mida saab teha kindlustuslepingu sõlmimisel:
 - Kindlustusvõtja, kellele rakendub riigihangete seadus
 - Tavaline kindlustusvõtja
- Mida saab teha kindlustusandja, et vähendada vaidlusi?

- Saksamaal ja Soomes ei ole kindlustusandja maksuhaldur, aga Eestis?
 - Kindlustan käibemaksuga ja saan suuremat kindlustusmakset, aga hüvitan.....?
 - Aga kindlustushüvitise tasumisel liisingule ja pangale...?
- Kindlustusmaakleri ja kindlustusandja roll "maksuhalduri" probleemimis

Millisel määral peab kindlustusvõtja tegema kindlustusandjaga koostööd?

- EL ebaausate kaubandustavade direktiiv
- Riigikohtu praktika

- Kui kiiresti peab kahju hüvitama?
 - Mis rolli mängivad kriminaal- ja väärteomenetlused?
 - Aga kindlustusvõtja koostöö mõju?

- Olukorras kus kindlustusjuhtumi järgselt kindlustusandjal eksisteerivad kindlustusvõtjale etteheiteid:
 - Kas kindlustusmakse mittetasumine on ikka alati probleem?
 - Millal omab tähtsust kindlustusriski suurenemine?
 - Millal omab tähtsust ohutusnõuete eiramine?

- Kas kindlustusmakse mittetasumine on ikka alati probleem?
 - Kindlustusmaakler täiendava maksetähtaja andjana
 - Mis saab, kui hüpoteegipidajale ei anta tasumise võimalust
 - Soome kindlustusõigus annab töötule/haigele sisuliselt maksimaalselt kuni kolm kuud tasuta kindlustuskaitset olukorras, kus kindlustusvõtjal ei ole võimalust kindlustusmakset tasuda, aga Eestis?

- Millal omab tähtsust kindlustusrisi suurenemine?
 - Küsimustiku põhimõte või omaalgatuse reegel: kuidas hea kindlustusmaakler ning kindlustusandja saaksid kindlustusvõtjat aidata?

- Riski element kuulub lahutamatult inimtegevuse juurde. Kindlustusrisk on oht, mille vastu kindlustatakse. Maja kindlustamisel võivad näiteks kindlustusriskiks olla tulerisk, loodusõnnetuse risk, üleujutuse risk, vandalismi risk, varguse risk.
- Kindlustusjuhtumi puhul on tegemist olukorraga, kui realiseerub kindlustusrisk, mille saabumine kas ei olnud üldse kindel, või mille saabumine oli küll kindel, aga selle ajahetk oli teadmata.

- Nõukogu direktiiv 93/13/EMÜ sätestab üheselt, et *käesoleva direktiivi kohaldamisel ei hinnata ebaõigluse suhtes lepingu põhiobjekti ega tarnitava kauba või osutatavate teenuste kvaliteedi ja hinna suhtega seotud tingimusi; lepingu põhiobjekti ning hinna ja kvaliteedi suhte võib sellest hoolimata arvesse võtta muude tingimuste õigluse hindamisel; sellest järeldeb muu hulgas, et sellist hindamist ei tehta ka kindlustuslepingute puhul, mille tingimustega määratakse kindlaks või piiritletakse kindlustusrisk ja kindlustaja kohustused, sest need piirangud võetakse arvesse tarbija poolt makstava kindlustusmaks arvutamisel.*

- Tarbijaid ebaõiglaste tüüptingimuste eest kaitsva direktiivi kohaldamisel ei hinnata ebaõiglust, kui tegemist on kindlustusriski piiritlemisega, sest sellest sõltub hind (*pretium periculi*). Näiteks Eesti VÕS-i puhul ei ole vastavat erandit tehtud ja seega kindlustuslepinguid tuleb hinnata analoogselt kõigi teiste tarbijalepingutega.

- Euroopa Kohus on leidnud lahendis nr Case C-484/08, et Council Directive 93/13/EEC aluseks olev minimaalse ühtlustamise põhimõtte kajastub artiklis 8 sisalduvas pädevuses, mis lubab liikmesriikidel võtta vastu või säilitada rangemaid sätteid, mis tagavad direktiivis sätestatud minimaalsest standardist kaugemale mineva kaitse isegi kui need tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

- Eesti erandi puudumise näide: Tallinna Ringkonnakohtu 20.04.2010 lahend tsiviilasjas nr 2-07-31792.

- Saksamaal leetakse, et saab rääkida riskikompensatsioonist (*Gefahrkompensation*). Ühest asjaolust suurenenud riski võib kompenseerida sellega, kui mõne teise aspekti toimumise tõenäosus langeb.
- Näiteks tühjaksjätetud külalistemaja puhul võib küll järelevalve puudumine riski tõsta, kuid selle tasakaalustab omaltpoolt täielik inimtegevuse puudumine. Risk ei ole tõusnud kui riski tõstvad asjaolud ning riski vähendavad asjaolud on omavahel tasakaalus.

- Saksamaal on kohus defineerinud ka riskivahetuse (*Gefahrenwechsel*), mis tähendab olukorda, kus ühel ja samal aja ajavahemikul esinevad nii riski vähendavad kui ka suurendavad asjaolud, mis kokkuvõttes teineteise mõju kustutavad.
- Saksamaal eristatakse veel „mittetahtliku riskikompensatsiooni“, s.o. juhul kui kindlustusvõtja tõstab teadlikult ning tahtlikult kindlustusriski, kuid temast mitteolevalt ning mittetahtlikult esineb mõni riskikompenseeriv asjaolu siis loetakse risk kompenseerituks.

- Saksamaa Riigikohtu lahend kohtuasjas nr IV ZV 183/03.
- Kas riski suurenemise ja kahju vahel peab eksisteerima põhjuslik seos ning kas lisaks tuleb kaaluda ka riski kompenseerimist?

- Missugusest riskisuurendusest tuleb kindlustusandjat teavitada?
- Riskisuurenduse keeld kannab endas eesmärki tagada kindlustussuhte stabiilsus. Riskisuurendus viib asümmeetrilise informatsioonini (*asymmetric information*).

- Riskisuurendust reguleeritakse erinevates riikides erinevalt – osades riikides on sätestatud vaid oluline suurenemine, samas enamustes riikides minnakse veelgi kaugemale. Kui kindlustuslepingus on kindlustusriskiks tulerisk, siis tuleriski suurenemiseks on tulekahju ohu suurenemine, kui liiklusõnnetuse risk, siis liiklusõnnetuse ohu suurenemine jne. Samas tuleb aga esitada küsimus: missugune ja mis ulatuses vastava ohu suurenemine? Missuguseid teadmisi peab kindlustusvõtjale omistama?

- VÕS ei sea eelduseks, et kindlustusrisk peaks olema oluline ja kindlustuslepingus täpsustatud. VÕS § 443 paneb kindlustusvõtjale kohustuse teavitada mistahes abstraktsest riskisuurendus, ainsaks eelduseks on VÕS § 447 lg 2 alusel, et riski suurenemine peab olema oluline. On küsitav kas selline VÕS poolt valitud abstraktne riskisuurendus keeld pole mitte liialt kindlustusvõtjat koormav. Ka praktikas ei täpsusta Eesti kindlustusandjad tihti mida riskisuurendus all silmas peetakse.

- Välismaine õiguskirjandus rõhutab, et see, mida kindlustusandja peab konkreetselt riskisuurenduseks peab olema kindlustuslepingus täpsustatud – seda selleks, et kindlustusvõtjale peab olema teada millised täpsed ja konkreetsed kohustused talle kindlustuslepingust tulenevad.

- Saksamaa kindlustusõigust analüüsidest jõuab järeldusele, et olulisi asjaolusid peab olema muudetud nii palju, et täitmisenõue kindlustusandja vastu oleks seeläbi muutunud tõenäolisemaks, kui kindlustuslepingu sõlmimisel ning seejuures, et kindlustusandjad peaksid olulisuse üle otsustamisel hindama, kas nad oleksid muutunud tingimusi arvestades üldse kindlustuslepingu sõlminud või oleksid selle sõlminud kõrgema kindlustusmaksega.

- Kuidas ja millal tuleb riskisuurendus teavitada.
- Olulised erinevused eksisteerivad ka viisis kuidas tuleb riski suurenemisest kindlustusandjat teavitada.

- Eestis ei reguleeri VÕS otsesõnu riskisuurenduse teatamise vormi ega viisi ning mõõndakse, et juhul, kui kindlustuslepingu pooled ei ole vormis kokku leppinud võib kindlustusvõtja oma teatamiskohustuse täita ka suuliselt. Samas on märkimisväärne, et antud osas on paljud Eesti kindlustusandjad enda tüüptingimustes siiski sätestanud kohustusliku kirjaliku vormi.

- VÕS § 443 kohustab kindlustusvõtjat viivitamata teatama kindlustusandjat asjaolust, et kindlustusriski võimalikkus on suurenenud.
- On küsitav kas Eesti VÕS-i viivitamatu teatamise nõue pole mitte kindlustusvõtjat liialt koormav.
- Täiendavalt kerkib üles küsimus, et mis saab siis kui kindlustusvõtja ei teadnud riski suurenemisest.

Riskisuurenduse tagajärjed, kui kindlustusjuhtumit ei ole toimunud.

- VÕS § 446 eristab kahte olukorda:
- (i) riskisuurendus kindlustusvõtjast tulenevatel asjaoludel (*subjektiivne riski suurenemine*);
- (ii) riskisuurendus kindlustusvõtjast sõltumatutel asjaoludel (*objektiivne riski suurenemine*).

- Esimesel juhul ehk subjektiivsel riski suurenemisel seab VÕS riski suurenemisel kindlustusandja valikud sõltuvusse kindlustusvõtja süüst:
- (i) kui riski suurenemine toimus kindlustusvõtja süül, siis võib kindlustusandja kindlustuslepingu etteteatamata üles öelda, samas
- (ii) süü puudumisel võib kindlustusandja lepingu üles öelda, teatades sellest ette üks kuu.

- Teisel juhul objektiivsel riski suurenemisel võib kindlustusandja nõuda lepingu muutmist tagasiulatuvalt, alates riskisuurendus. Kui kindlustusvõtja ei nõustu lepingu muutmisega või kui suurenenud kindlustusriski korral kindlustusandja ei oleks lepingut sõlminud, võib kindlustusandja lepingu üles öelda, teatades sellest ette üks kuu. VÕS mõistes on ka oluline, et kindlustusandja saab õiguskaitsevahendeid kasutada 1 kuu jooksul pärast riski suurenemisest teadasaamist.

- Riskisuurenduse tagajärjed kindlustusjuhtumi toimumisel
- Praktikas ei ole harvad juhud, mil kindlustusriski võimalikkus muutub pärast kindlustuslepingu sõlmimist, misjärel ei vasta kindlustusandja poolt kindlustuslepingu sõlmimisel avaldatud asjaolude alusel arvatatud kindlustusmakse enam riskile (*adverse selection*), mida kindlustusandja kandma peab. Seega keelab seadus kindlustusvõtjal suurendada kindlustusriski võimalikkust ning ka selle võimalikkuse suurendamise kolmandate isikute poolt, kelle eest kindlustusvõtja vastutab.

- VÕS § 445 lg 3 punkt 2 ja 3, sätestavad, et kindlustusandja ei vabane kindlustuslepingu täitmise kohustusest kindlustusvõtjast tuleneva asjaolu tõttu kindlustusriski võimalikkuse suurenemise ulatuses, kui kindlustusjuhtum toimub pärast riskisuurendus ja kui kindlustusriski võimalikkuse suurenemisel ei olnud mõju kindlustusjuhtumi toimumisele ja/või suurem kindlustusrisk ei oleks mõjutanud kindlustusandja täitmise kohustuse kehtivust ega ulatust.

- Tallinna Ringkonnakohtu 15.06.2009 otsus tsiviilasjas nr 2-06-14747.
- Kelle tõendada on mõju ehk põhjusliku seose olemasolu? Kas alkoholijoobe puhul saab mõju eeldada?

- KAASUS - Ettevõtte varakindlustus.
- Kindlustatud esemeks hoone aiaga piiratud territooriumil, kindlustatud ainult tule vastu. Kindlustusandja on seadnud lisatingimuseks mehitatud valve olemasolu kindlustatud hoones. Tegelikult on mehitatud valve mitte hoones sees, vaid hoonet ümbritseval territooriumil, valvuri ülesandeks valvelepingu järgi on valvata mitte hoonet, vaid territooriumil asuvat ehitustehnikat. Toimub tulekahju kindlustatud hoones, mida väravas asuvas putkas olev valvur ei märka 50 min jooksul, mistõttu tuli levib hoones. Kindlustusandja lisatingimuse eesmärk on suunatud võimaliku tulekahju ärahoidmisele või võimalikult varajasele avastamisele. Reaalne olukord seda eesmärki ei täitnud. Kas kindlustusandjal on õigus vähendada hüvitist, kuna lisanõude täitmata jätmisel on seos tulekahju ulatusliku levimisega? Kas olukord on erinev, kui kindlustusandja lepingu sõlmimisel teadis, missugune valve objektile tegelikult on, aga ei pööranud selgelt kindlustusvõtja tähelepanu sellele, et kindlustuslepingu nõuete täitmiseks tuleb valveteenust muuta?

- Seotud analoogne kohtuasi: Tallinna Ringkonnakohtu 14.02.2007 otsus tsiviilasjas nr 2-05-15428.

- Saksa *Versicherungsvertragsgesetz* (VVG) rakendatud printsiibiga on rajatud põhjuslik seos kindlustusvõtja süüastme ning kindlustusandja täitmise kohustuse ulatuse vahele, mis vabastab kindlustusandja täielikult tema täitmiskohustusest üksnes harvadel juhtudel.

- Eesti Vabariigi Riigikohtu 09.04.2008 lahend nr 3-2-1-17-08.
- Milline on põhjusliku seose osakaal Eestis?

KAASUS - Ehitusmasinate- ja seadmete kindlustus.

- **Ehitusmasinate- ja seadmete kindlustus**

- Kindlustatud ese on teetöömasin. Toimub kahjujuhtum ja selgub, et masinale on paigaldatud metsatööde jaoks harvester ning kahju juhtus puude langetamisel (puu kukkus kabiinile). Kindlustusandjat ei ole teavitatud masina kasutusala muutusest. Kindlustusandja oleks metsatöödel kasutatavat masinat kindlustanud teistel tingimustel - kõrgem tariif ja suurem omavastutus. Kas on põhjendatud hüvitamisel vähendada proportsionaalselt võrreldes kasutusala erinevusest tingitud kindlustusmakset?

- Millal omab tähtsust ohutusnõuete eiramine?
 - Kuidas tõmmata piir ohutusnõuete täitmise ja riskivälistuse vahele
 - Hooletuse, raske hooletuse ja tahtluse roll ohutusnõuete eiramisel
 - Kindlustusmaakleri roll raske hooletuse välistuse välistajana
 - Kas joove või kehtivate juhilubade puudumine ikka välistab alati kahju hüvitamise?

- Ohutusnõudeid iseloomustab, et see hõlmab juhiseid kahju tekkimise vältimiseks või tekkinud kahju piiramiseks.
- Läbi ohutusnõuete sätestamise määratleb kindlustusandja enda jaoks, mida on mõistlik ja mida ei ole mõistlik oodata kindlustusvõtja käitumisest.

- KAASUS
- Jälgimisseadme paigaldamata jätmine – kas tegemist on ohutusnõuete rikkumisega?
- Klient sõlmis kindlustusmaakleri vahendusel sõidukikindlustuse lepingu. Kindlustuslepingus kokkulepitud kindlustuskaitse hõlmas ka sõiduki vargust, kuid seda eeldusel, et sõidukile on paigaldatud täiendav jälgimisseade. Sama märgi oli ka poliisil. Sõiduk varastati. Klient esitas kindlustusandjale nõude kahju hüvitamiseks. Kahju käsitlemise käigus leidis tõendamist asjaolu, et kindlustuslepingus kokkulepitud täiendavat jälgimisseadet sõidukile paigaldatud ei olnud. Kas KA vabaneb täitmise kohustusest (osaliselt või täielikult)?

- Eesti VÕS ei defineeri ohutusnõuete mõistet eraldi ja tegemist on kindlustusvõtja üldiste lepinguliste kohustustega – nimetatu võib olla ka üheks põhjuseks, miks praktikas nendes riikides esineb segadust riski suurenemisel ja ohutusnõuete rikkumisel vahet tegemisel.

- Olulise erandina välistab EL direktiiv 93/13/EEC artikkel 4 lõige 2 direktiivi mõjualast tüüptingimused, mis puudutavad lepingu põhilist eset või hinna ja saadu suhet. Hinna ja saadu suhte all peetakse eelkõige silmas seda, kas saadud teenuse või asja kvaliteet on proportsionaalne asja eest makstud hinnaga. Enamuses Euroopa riikides aktsepteeritakse, et artikkel 4 lõige 2 katab vaid tingimust, mis kirjeldab lepingu sisu, s.o. kindlustusriski kirjeldust, kuid mitte ohutusnõudeid.

- Näide: Eesti Riigikohtu lahend nr 3-2-1-59-05.
- Antud lahendis eitas kohus kindlustusandja õigust kindlustusriski selliselt piirata viidates *contra proferentem* doctrine rakendamise vajadusele ning sedastades, et kindlustusandja täitmiskohustusele võib mõju omada sellises olukorras ainult kindlustusvõtja poolne ohutusnõuded rikkumine.

- Hispaania kohtupraktika: Tribunal Supremo. 31.05.2003.a. otsus asjas „Allianz Ras Seguros y Reaseguros, S.A. v Order of the Ministry of Economy.

- Ohutusnõuete rikkumisel saab olla kaks tagajärge:
- (i) esimesel juhul kindlustusandja aktsepteerib rikkumist ja rikkumine ei mõjuta kindlustuslepingu kehtivust ja kindlustusandja täitmiskohustust;
- (ii) teisel juhul kindlustusandja ei aktsepteeri rikkumist ja tal on omakorda kaks võimalust: (i) esimesel juhul on kindlustusandjal õigus leping lõpetada ja (ii) teisel juhul vabastab kindlustusandja täitmiskohustusest.

- **KAASUS:** Kindlustatud majas ei elata talve-eelsesel perioodil nädal aega seoses sellega, et kindlustusvõtja sõidab välismaale. Sellel ajal maja ei köeta ning välitemperatuur on miinuskraadides. Veetorustik majas külmub ja lõhkeb, tekitades olulise kahju. Abstraheerimine veel seda näidet alternatiivselt selliselt, et (i) küttesüsteem lakkas töötamast puhkusel oleku ajal tehnilistel põhjustel, s.o. kindlustusvõtjale oli antud asjaolu teadmata ja ta ei saanud seda mõjutada või (ii) kindlustusvõtja ise lülitas kulude kokkuhoiu eesmärgil küttesüsteemi puhkuse ajaks välja. Viimasel juhul saame eristada veel kahte juhtumit: a) puhkusele minnes ei olnud välistemperatuuri langemine alla nulli ettenähtav b) puhkusele minnes oli juba välistemperatuur alla nulli.

- Kindlustusvõtja süü küsimuses. Soome Vakuutuslautakunnan 30.08.2007 otsus nr VKL 312/07.
- Mis on tagajärg olukorras, kus autoomanik läheb sisespordihallis jalgpalli mängima, jättes sõiduki võtmed väljaku äärde spordikotti (sisespordihallis ei olnud lukustatavaid kappe) ning kindlustusvõtja sportimise ajal varastatakse spordikotist võtmed ja nende abil ka sõiduk?

- KAASUS - Ettevõtte varakindlustus.
- Kindlustatud esemeks kuumutusahi, mida kasutatakse klaaside karastamiseks. Kasutusjuhendi järgi tuleb enne karastusprotsessi kontrollida, et ahjus ei oleks süttivaid materjale. Tekkis kahjujuhtum, kui üks töötaja oli unustanud lamineerimise järgselt ahju puitaluse, klaaside karastamist tegema hakkav töötaja ei kontrollinud ahju sisemust ning kuumutamise käigus puitalus süttis. Kindlustusandja vähendas hüvitist, sest oli eiratud ahju kasutamise ohutusnõudeid. Kindlustusvõtja vaidles vastu, et tegemist on unustamisega, mitte süülise ohutusnõuete mittetäitmisega. Kas kindlustusandjal on alust vähendamiseks?

- Soome Vakuutuslautakunnan otsus 15.12.2010 nr VKL 182/10.
- Milline on tagajärg olukorras, kus saun süttib põlema seetõttu, et sauna kerise külgakaitse külge olid riided kuivama jäetud?

- Kuna Eesti VÕS ei defineeri ohutusnõude mõistet eraldi, siis ei eksisteeri ka vastavates seadustes eraldi sätteid ohutusnõuete rikkumise kohta. Küll aga saavad kindlustusandjad tugineda üldistele lepingulisi kohustusi ja nende rikkumise tagajärgi sätestavatele normidele.

KAASUS

Sõidukijuhi tähelepanu hajumine kaskokindlustuses

- Sõidukijuht sõitis teelt välja, sest tegeles millegagi, mis hajutas tähelepanu (nt kruttis raadiot, helistas telefoniga, otsis telefoni kõrvalistuja istme alt). Kindlustustingimuste kohaselt on kindlustusvõtja kohustatud hoidma ja kasutama sõidukit hoolikalt ja turvaliselt, tegema endast kõik oleneva kindlustusjuhtumi ärahoidmiseks ja võimaliku kahju vähendamiseks. Selle nõude rikkumisel on õigus kindlustusandjal hüvitist vähendada. Kas saab öelda, et sellise tegevusega on kindlustusvõtja suurendanud riski või ei ole teinud kõike endast olenevat kahju ärahoidmiseks? Tegemist on n-ö teadliku tegevusega juhtimise kõrval (võrdluseks salongis oleva herilase hammustuse tagajärjel ehmatus ja teelt väljasõit kuulub täies ulatuses väljamaksmisele).

- Tartu Maakohtu 10.12.2007 otsus tsiviilasjas nr 2-07-20394.
- Milline on tagajärg kui sõidukijuht avas sõidu ajal karastusjoogi pudeli ja kiirusepiirangu alas 50 km/h. sõideti enda väitel kiirusega 70-80 km/h?

- Pärnu Maakohtu 02.03.2010 otsus tsiviilasjas nr 2-08-86293.
- Kas kindlustusvõtja venna poolt põleva küünla mahakukutamine ja seeläbi korteri põlema panemine on kindlustusandja täitmiskohustust mõjutav asjaolu?

- Eesti VÕS seab ohutusnõuded rikkumisel kindlustusandjale täitmiskohustusest vabanemiseks kaks formaalset eeldust:
- (i) rikkumine peab olema toimunud kindlustusvõtja süül (süü vorm ei ole oluline);
- (ii) rikkumine peab mõjutama kahju tekkimist või kahju suurust.

- Kas raske hooletuse välistamise osas tuleks eelistada, et Eesti Riigikohus annaks tulevikus *case law*’na tõlgenduse sellisena, et kindlustusandja saab vastava välistuse sätestada vaid siis kui tegemist on eraldi läbiräägitud eritingimusega, s.o. tegemist ei saa olla standardse tüüptingimusega?

- Harju Maakohtu 16.05.2008 otsus tsiviilasjas nr 2-07-18974.
- Milline on õiguslik tagajärg olukorras, kus kaup jäeti ilma katuseeta laoplatsile lageda taeva alla vihma kätte, mille tulemusel kaup sai kahjustada?

- Tartu Ringkonnakohtu 10.12.2010 otsus tsiviilasjas nr 2-08-70614.
- Milline on õiguslik tagajärg olukorras, kus sõidukijuht sõidab vilkuvate punaste tulede ajal raudteele ja sõiduk põrkub rongiga?

- *Transparentsuse printsiibi* all tuleb mõista oluliselt rangemat seaduses sätestatud miinimumnõuet tüüptingimuste esitajale, mis puhul ei piisa sellise nõude täitmiseks pelgalt sellest, et tüüptingimused on heas usus mõistlikule kindlustusvõtjale arusaadavalt formuleeritud.

- Olukorras, kus kindlustusandja täitmiskohustus on välistatud ka hooletuse korral, ei korrespondeeru süüaste selle tagajärgedega proportsionaalsuse mõttes, mille pooled saavutaksid, kui nad oleksid lepingutingimuste osas läbirääkimisi pidanud. Tegemist on *transparentsuse printsiibi* eiramisega ja seega peaks kohus sellises olukorras *contra proferentem* reeglile tuginedes mitte aktsepteerima kindlustusandja vabanemist täitmiskohustusest.

- Tallinna Ringkonnakohtu 22.10.2007 lahend tsiviilasjas nr 2-06-21186.
- Kas 105 km/h sõitmine 50km/h alas olukorras, kus sõiduk saaks kurvi läbida ka kiirusel 138 – 147 km/h on raskelt hooletu?

- Kaskokindlustuses on tavapäraseks ohutusnõudeks, et sõiduki võtmeid peab hoidma viisil, mis ei tee lihtsaks nende vargust ja sõidukist lahkudes tuleb sõiduki ukсед lukustada.
- Kuidas aga suhtuda kindlustusvõtja süüesse selliste juhtumite puhul kus kindlustusvõtja jättis sõiduki mootori tööle, võtmed süütelukku ja samaaegselt võttis sõiduki pagasnikust ravimeid ning sellel hetkel sõiduk varastati?

- Juhtumis, kus kindlustusvõtja käivitas sõiduki parkimisplatsil, et sõidukit soojendada ja seejärel lahkus sõidukijuht majja 15 minutiks ning tagasi välja tulles avastas, et sõiduk oli varastatud?
- Soome, Eesti, Läti, Leedu?

- Viru Maakohtu 28.05.2009 lahend tsiviilasjas nr 2-07-12394.
- Milline mõju kindlustusandja täitmiskohustusele on asjaolul, et sõiduki valdaja jätab varuvõtmed lukustatud pagasnikusse? Kas selline tegu on põhjuslikus seoses võimaliku sõiduki vargusega?

- KAASUS
- **Sõiduki vargus**
- Sõiduki kasutaja oli joores, tänaval kohtas meest, kelle kutsus esialgu oma maja ette pargitud autosse jooma, siis koju. Ei mäleta õhtust suurt midagi. Hommikul ärgates olid kadunud autovõtmed ja auto. Kas kindlustusandjal on õigus vähendada hüvitist, sest kindlustusvõtja on kirjeldatud käitumisega suurendanud varguse riski, kuna ei hoidnud autovõtmeid piisava hoolega, mistõttu oli tundmatul joomakaaslasel võimalik need lihtsal moel enda kätte saada?

- Harju Maakohtu lahend nr 2-07-10217.
- Mis saab olukorras, kus sõiduk varastati korteris kapi peal olnud võtme abil ja selle võtme hõivas kindlustusvõtja magamise ajal kindlustusvõtja tuttav, kellega ta eelnevalt koos tarvitas alkoholi?

- Harju Maakohtu 16.03.2009 otsus tsiviilasjas nr 2-07-43148.
- Mida teha olukorras, kus kindlustusvõtja valetab ohustusnõuete täitmise kohta?

- **Soomes on leitud, et hüvitise vähendamine või keeldumine tuleb kõne alla vaid siis kui kahju on põhjuslikus seoses ohutusnõuded rikkumisega, sealjuures kindlustusandja peab tõendama süü olemasolu ja selle seost kahjuga ning siis võib ohutusnõuded rikkumisel, kui see ei olnud tahtlik või raskelt hooletu ja teadmiseaga, et kahju tekib, kindlustushüvitist vähendada $1/4$ – $1/3$.**

- **Nimetatust rohkem saab Soomes vähendada kindlustushüvitist vaid raske hooletuse korral ja teadmisega, et kahju tekib (keeldumine või 1/2). Kerge hooletuse korral kuulub kahju hüvitamisele täies ulatuses. Sealjuures tahtluse korral võib asjaoludest (vanus, haigus, meeleseisund, majanduslik seis) tulenevalt tulla kõne alla ka osaline hüvitamine.**

- **Aga Eestis?**

Olavi-Jüri Luik
vandeadvokaat
olavi@lextal.ee
Tel 50 97 543

LEX TAL Tallinn

Rävala pst 4
EE-10143 Tallinn, Estonia
t +372 6400 250
f +372 6400 260
info@lextal.ee

LEX TAL Riga

Grēcinieku str 8
LV-1050 Riga, Latvia
t +371 672 833 91
f +371 672 406 97
info@lextal.lv

LEX TAL Vilnius

Olimpiečių g. 1–2
Entrance 1, Floor 2
LT-09200 Vilnius, Lithuania
t +370 5 210 27 33
f +370 5 210 27 32
info@lextal.lt